

Konference *30 let hranice a susedství*

V listopadu a v prosinci roku 2019 si připomeneme třicáté výročí *Sametové revoluce* v tehdejší Československu. Už v její rané fázi se v Drosendorfu a v Langau konaly akce na její podporu. Studentky a studenti z Brna, ale také obyvatelé příhraničních regionů Československa se mohli poprvé po dlouhých desetiletích seznámit se svými sousedy v rakouském Waldviertelu. Z iniciativy Waldviertelské akademii (Waldviertelakademie) vznikl formát vzájemného setkávání, který nesl název *Hranice a susedství* (*Grenze und Nachbarschaft*). Na četných sympoziích se setkávali vědci z obou zemí spolu s kolegyněmi a kolegy z dalších střeoevropských států. Začaly fungovat široce pojaté přeshraniční kontakty, které sahaly od jazykových kurzů a výstav až po literární, sportovní a filmařské aktivity.

Dnes jsou tyto události už součástí historie. V obou zemích už žije generace, která tehdy ještě ani nebyla na světě. Se vstupem Rakouska a později i Česka (a Slovenska) do Evropské unie se znovu proměnil charakter hranice a susedství. Dnes stojíme spíše před otázkou, jestli se za tři desítky let obě země navzájem přiblížily, jestli se naše vztahy vrátily k normálu, jakou roli při tom hrál evropský projekt a co nás ještě dnes rozděluje. Konference *30 let hranice a susedství* se bude snažit o zpětný pohled na možnosti tohoto susedství: ty využitě, ale i ty promarněné.

V duchu tradice sympozií *Hranice a susedství* chceme při příležitosti 30. výročí listopadu 1989 uspořádat transdisciplinární vědecké symposium, jehož účastníci budou nahlížet na fenomény hranice a susedství nejen v různých oborech (literatura, jazyk, kultura, politika, moderní dějiny, regionalita), ale i v různých obdobích vzájemných dějin. Dějinný rozměr, který překračuje krátké 20. století, je pro nás důležitý i proto, že při pohledu na něj vyplývá, jak se fenomény jako hranice, susedství, příslušnost a identita mění. Partnery projektu jsou m. j. Masarykova univerzita Brno, Waldviertler Heimatbund, Waldviertel-Akademie, filmový klub Drosendorf, Lufthansa a Rakouské kulturní fórum v Praze. Textové výstupy z konference budou publikovány v samostatném svazku v rámci edice *Verflechtungen und Interferenzen. Studien zu den Literatur und Kulturen im zentraleuropäischen Raum* (editoři: Wolfgang Müller-Funk a Andrea Seidler).

Organizátoři: Wolfgang Müller-Funk, Tomáš Pospíšil, Aleš Urválek, Jan Budňák (všichni MU Brno) ve spolupráci s Oliverem Rathkolbem, Thomasem Winkelbauerem a Friedrichem Pollerosem (všichni Univerzita Vídeň/Waldviertler Heimatbund), Wilhelmem Ch. Erasmusem (Filmový klub Drosendorf), Mellou Waldsteinovou (KuKUK) a dalšími.

Univerzitní partneři: MU Brno, Institut germanistiky Vídeňské univerzity, Institut komparatistiky (EVSL) a Institut slavistiky Vídeňské univerzity.

Místní spolupřadatelé symposia jsou Kulturní spolek KuKUK, Filmový klub Drosendorf a Městský úřad Drosendorf-Zissersdorf.

Datum a místo konání: 5. – 7. 12. 2019, Kulturní centrum Šafov, CZ, a Vzdělávací centrum v zámku Drosendorf, AT.

Program (k 17. květnu 2019)

5. 12., 1. den. Workshop v Šafově, 10.00 – 20.00

Úvod: Aleš Urválek/Jan Budňák/Wolfgang Müller-Funk

10.00 – 12.30 *Workshop se studenty z Brna a z Vídně:* Translatologie Univ. Brno a Univ. Vídně, Rakouská společnost pro literaturu, Vídeň. Prezentace prací brněnských studentů (D. Vobecká, K. Winklerová s Manfredem Müllerem a Ursulou Ebel, Vídeň, A. Urválek), mj. k Ludwigu Winderovi.

13.30 – 16.30 *Přednášky k tématu „Regionální příhraniční prostory“*

Jan Mattuš, Hranice a sousedství mimo příhraniční oblasti. Brněnský jazykový ostrov a zánik jeho dialektu

Libor Svoboda, Provoz na hranici mezi ČSR a Německem, resp. Rakouskem v letech 1948–1955

Friedrich Polleroß: Židovské obyvatelstvo Waldviertelu v Šafově a z Šafova

Mella Waldstein, Prohlídka Šafova (včetně židovského hřbitova)

19.00 – 20.30 *Večer s texty Ludwiga Winderera*

Úvodní slovo k dílu Ludwiga Winderera (Jan Budňák/Wolfgang Müller-Funk) s následným dvojjazyčným čtením z románu *Die nachgeholten Freuden*

6. 12. 2019, 10.00 – 18.00, Vzdělávací centrum zámek Drosendorf.

2. den: Hranice a sousedství.

10.00 Úvodní pozdrav a zahájení (Wolfgang Müller-Funk/Tomáš Pospíšil)

10.30 – 12.30 *Hranice a sousedství*

10.30 Oliver Rathkolb (Vídeň): Od soupeření k sousedství. Rakousko, Československo, Česko, 1918, 1938, 1945, 1989, 2014.

11.15 Jiří Němec (Brno): Vývoj vztahů mezi rakouskou a československou/českou/slovenskou historiografií od konce 19. století do současnosti.

12.00 Michaela Kuklová/Katharina Wessely (Vídeň): Z Litoměřic až do burgteátru. Životní pout' německojazyčných hereček a herců na základě jejich autobiografií (přednáška ke stejnojmenné výstavě)

Moderace: Tomáš Pospíšil/Wolfgang Müller-Funk

13.30 – 18.00 *Dějiny střední Evropy médiem literatury*

Panel 1, 13.30 – 15.00

Alexandra Millner (Vídeň), Ženské zpracování německo-židovsko-českých osudů po roce 1938 v textech Radky Denemarkové a Aleny Mornštajnové

Marijan Bobinac (Záhřeb), Rijeka/Fiume, město mezi státy a etniky.

Andrea Seidler (Vídeň). Před rokem 1989 a po něm. Maďarská literatura ve znamení dějinného zvratu.

Moderace: Aleš Urválek a Jan Budňák

Panel 2, 15.30 – 17.00

Aleš Urválek (Brno), Mezi Rakouskem, Československem a Evropou. Časopisy a memoáry Coudenhove Kalergiho a prince Rohana.

Gabor Schein (Budapešť), Emigrace jako prvek určující strukturu literárně-historiografických koncepcí ve střední Evropě

Gertraude Zand (Vídeň), Bohumila Grögerová a Friederike Mayröcker: poetické přátelství mezi Prahou a Vídní

Moderace: Mella Waldstein

19.00 Večerní program, Filmový klubu Drosendorf. Film a hudba

Úvodní slovo: Wilhelm C. Erasmus

Film. Kočár do Vídně (1966), režie Karel Kachyňa (Komentář: Tomáš Pospíšil, MU Brno)

<https://www.youtube.com/watch?v=vUGaXeCxPg>

21.00 Hudba: The Newmour Experience

Classic Rock <https://cs-cz.facebook.com/newmour/>

7. 12. 2019, 9.00–16.00, Vzdělávací centrum zámek Drosendorf.

3. den: Hranice a sousedství

9.00 – 11.00 *Dědictví*

Stefan Newerkla (Vídeň), Jazyky dělí a spojují – Čeština a rakouská němčina v jazykovém kontaktu

Muriel Blaive (Praha/Vídeň), Historical Imaginaries at the Czechoslovak-Austrian Border: communist and Post-Communist Times.

Wolfgang Müller-Funk (Vídeň/Brno), 30 let poté. S texty Václava Havla a Jiřího Gruši.

Moderace: Andrea Seidler

11.15 – 18.00 *Hranice*

Panel 3, 1.15 – 13.15

Zdeňka Stoklásková (Brno): Cestovní pas a cesty přes dolnorakousko-moravskou hranici.

Thomas Winkelbauer (Brno), Pánové, resp. knížata z Liechtensteinu coby 'přeshraniční' šlechtický rod na Moravě a v Dolních Rakousích (od pozdního středověku do roku 1945)

Jan Budňák (Brno), Vídeňské kontexty německojazyčného liberálního aktivismu v meziválečném Československu

Moderace: Friedrich Polleroß (Vídeň)

Panel 4, 14.00 – 16.00

Zdeněk Mareček (Brno), Přes dvojí hranici. Karl-Markus Gauß a Beppo Bayerl na hranicích států a žánrů.

Milka Car (Záhřeb), Hranice v novele *Der Großmeister aller Schurken* (Velmistr všech darebáků) Miroslava Krleži

Alfrun Kliems (Berlín), Středoevropské texty o vyhnání po roce 1989 (Denemarková, Jirgl, Twardoch)

Moderace: Marijan Bobinac

16.30 – 18.00 Závěrečná diskuse

Moderace: Jan Budňák/Wolfgang Müller-Funk/Tomáš Pospíšil/Aleš Urválek

Všechny části symposia jsou volně přístupné, večerní program je zamýšlen také jako možnost setkat se s místními. S reklamou na tyto akce budou nápomocny i místní obecní úřady.